

Dialog med ungdomar gör skolvägen säkrare i Hällefors

Barn är experter på sin egen miljö och det är viktigt att lyssna på vad de har att säga. Genom ungdomsdialogen *Säkra skolvägar* lyfter Hällefors kommun barnperspektivet i samhällsplaneringen.

EN VINTERTISDAG i Hällefors. 302:an från Örebro har just svängt in på busstationen. Lunchhandeln är i full gång och från skolgården mitt emot köpcentrum stöjar eleverna i pulkbacken.

– Det är bra på många sätt i Hällefors, men trafiken är ett problem. Det flesta kör alldeles för fort, berättar eleverna Naomi, Elin, Alice, Benjamin och Pontus, som följer med på en sväng genom samhället.

– Värst är det nere vid järnvägen och på riksvägen. Många buskör också mitt på dagen. Det händer till och med att bilarna sladdar upp mot trottoaren. Då känns det väldigt otryggt att gå över gatan. Våra föräldrar har klagat hos både kommunen och polisen, men ingenting tycks hjälpa.

En promenad med ett gäng elever från Klockarhagsskolans låg-, mellan- och högstadium ger en tydlig bild av fortkörningsproblemet. Medan vi står och pratar vid järnvägsövergången sladdar en Volvo i hög fart över korsningen. En tillfällighet kanske? Troligen inte, en stund senare sladdar en till förbi, i lika hög fart.

Unga säkrar skolvägar

Nu hoppas Naomi och hennes kamrater på bättring. Genom projektet *Säkra skolvägar* har de fått möjlighet att uttrycka sina åsikter, bland annat om buskörningen.

Det var inför sammanslagningen av de tre grundskolorna i Hällefors, när många av eleverna skulle få nya skolvägar, som frågan om ökad trafiksäkerhet väcktes. Projektet har kartlagt hur barn och unga rör sig i

Unga människor är också medborgare. Det är lika intressant att föra diskussion om samhällsfrågor med dem som med äldre.

LINNEA HEDKVIST, PROJEKTLEDARE OCH FOLKHÄLSOSTRATEG, HÄLLEFORS KOMMUN

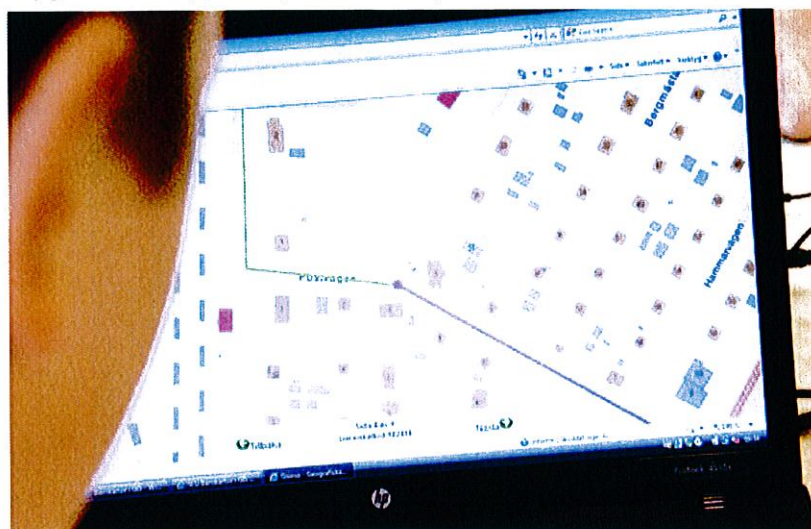
samhället och hur de uppfattar trafiksituationen. I undersökningen har 260 elever i årskurs 3, 6 och 9, utifrån olika frågeställningar, angett hur de tar sig till och från skolan, hur de rör sig på fritiden, vilka deras favoritplatser är och vilka platser som de anser farliga. Tillsammans med forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet har projektet tagit fram barnkartor i GIS (geografiskt in-

formationssystem), ett datorbaserat system med ritverktyg och en inbyggd enkät som samlar in, lagrar, analyserar och presenterar geografiska data.

Eftersom barn och unga är de som använder närmiljön mest är det viktigt att de upplever den som attraktiv och säker så att de kan vara där, säger projektledare och folkhälsostateg Linnéa Hedkvist. Mycket

Eleverna får via en webbaserad karta och SLU:s enkätfrågor möjlighet att lämna synpunkter på sin utomhusmiljö.

Foto: Birgitta Skoglund

Alexander Kekokangas, elev vid Klockarhagsskolan, svarar på enkätfrågorna och får handledning av folkhälsostrateg Linnéa Hedkvist.

Foto: Birgitta Skoglund

kan upplevas som farligt. Ofta handlar det om trafiken. Om bilister eller mopedister som kör för fort eller kör på platser där de inte får åka.

Kartorna har visat sig vara ett utmärkt sätt att kartlägga barnens situation i trafiken. Projektet har fått fram enskilda barns synpunkter, men också deras totala rörelsemönster i samhället. En genomgående uppfattning är att det just körs för fort.

Hur tacklar polisen fortkörningen? Det visar sig inte helt enkelt. För att få fast fortkörarna krävs bevakning i stort sett dygnet runt och de resurserna har vi inte, säger Sven-Åke Hultman, vid polisen i Hällefors. För att bryta fortkörartrenden behöver framför allt attityderna bland unga förändras. Där har polisen god hjälp av projektet, som förutom barnens synpunkter också ger möjlighet till samarbete mellan olika samhällsorgan.

Ungas ögon visar vägen

Och fler myndigheter är positiva. Sofie Semstrand vid Bergslagens kommunalteknik, som bland annat ser till att invånarna har

tillgång till välskötta vägar och parker, har också deltagit i projektet. Hon har fått flera tankeställare utifrån barnens svar.

För att förbättra miljön behöver vi de unga medborgarnas ögon. Både på kort och på lång sikt.

SOFIE SEMSTRAND, BERGSLAGENS KOMMUNALTEKNIK

– För att förbättra miljön behöver vi de unga medborgarnas ögon. Vi får en uppfattning om platser som vi annars inte skulle veta att de vistas på och ser tydligt vad som behöver åtgärdas. Barnens uppgifter är en viktig hjälp i vårt arbete. Både på kort och på lång sikt.

Exempel på en snabb insats var de järnrör som stack upp i en husruin där barnen brukar leka. – De togs bort direkt. En annan åtgärd var att öka trafiksäkerheten genom att se till så att plogningen vid parkeringen utanför skolan blir mer effektiv.

Andra problem kräver ett mer långsiktigt arbete. Hur vi underlättar överfarten över riksvägen är den stora knäckfrågan.

Den kommer vi att kunna lösa tillsammans med Trafikverket.

Enligt Christian Mineur på Trafikverket är barns trygghet och möjlighet att påverka viktigt för myndighetens arbete. Genom projektet får man en påminnelse om i vilka stråk barn rör sig och vilken inverkan vägar och järnvägar har på deras liv. I ett längre perspektiv kan det påverka prioriteringar i det underlag som Trafikverket lämnar inför regionala och nationella planeringar.

Ta unga på allvar

Syftet med *Säkra skolvägar* är, förutom att undersöka och förbättra barnens skolvägar, att hitta metoder för att involvera barn och unga i samhällsplaneringen.

– Kraven på en bättre trafiksituation har definitivt fått ny skärpa genom projektet, säger Göran Nilsson, förvaltningschef i kommunen. I kommunens kommande översiktsplan bildar undersökningen ett bra underlag.

Återkopplingen har stor betydelse. De unga måste känna att de tas på allvar, betonar Göran Nilsson. Det är viktigt att

ta ansvar för att fortsätta dialogen och ta konsekvenserna av en sådan här utredning. Annars kan ungdomarna känna att det är meningslöst att framföra åsikter.

De unga måste känna att de tas på allvar.

GÖRAN NILSSON, CHEF FÖR BILDNINGSFÖRVALTNINGEN, HALLEFORS KOMMUN

En del saker kan åtgärdas snabbt, medan andra måste behandlas mer långsiktigt.

– Det är ett dilemma. Hur förklara för unga människor att vissa processer kräver så lång tid? Det blir en pedagogisk utmaning.

Förhoppningen är att Säkra skolvägar ska bidra till säkra och trygga utemiljöer för barn och unga. Men också bidra till att identifiera bra metoder som kan användas för att involvera eleverna i kommunens fortsatta trafik- och samhällsplaneringsarbete.

Projektet kan ses i ett större perspektiv där demokrati, inflytande och folkhälsa är viktiga delar, säger projektledare Linnéa Hedkvist. När det gäller unga kommuninvånare är det inte bara en rättighet att kunna delta i beslut som rör deras vardag. Det är också viktigt att ungas kunskaper, synpunkter och erfarenheter tas tillvara som en verklig resurs.

Inflytande är bra för hälsan

Ungdomsdialogen ger möjlighet till kunskap och erfarenhetsutbyte i frågor som rör ungdomars delaktighet och inflytande. Att barn och unga ska kunna påverka det som berör dem står i FN:s barnkonvention. Unga människor är också medborgare. Det är lika intressant att föra diskussion om samhällsfrågor med dem som med äldre.

Linnéa Hedkvist betonar också att demokratifrågor har en viktig folkhälsoaspekt. Att bli lyssnad på och känna att man har

möjlighet att påverka ger känslan av tillit och sammanhang.

– Men vi är generellt sett dåliga på att fråga barn och unga fast de har viktig kunskap. Eftersom de inte har rösträtt har de inte samma möjligheter som vuxna.

Metoder för att nå olika grupper för medborgardialog behöver utvecklas. För att ta tillvara ungas tankar krävs nyfikenhet och intresse från vuxenvärlden. Och, inte minst, gemensamma arenor som öppnar för möten mellan generationerna.

Utställning på gång

Ungdomar är inte en enhetlig grupp, konstaterar Linnéa Hedkvist. Det går inte att ta något gemensamt grepp för att föra dialog och det är viktigt att vara medveten om varför och hur dialogen förs. Det gäller att vara noga med vad man bjuder in till. Är det för att skaffa information, för att få kon-

Alice Markström och Björg Walter, elever i skolår 9, lämnar synpunkter i BarnGIS.

Foto: Rolf Märth, Filipstads Tidning

sultation, för att ha dialog eller för att ge de unga inflytande och delaktighet?

Den fortsatta planeringen för *Säkra skolvägar* är nu återkoppling till eleverna och fortsatt bearbetning av materialet med stöd av skolans personal. Därefter, senast i maj 2012, en utställning i den Medborgarplats i kommunhuset som förhoppningsvis har öppnat då.

Lunchrasten är snart över och det är dags att återvända till skolan. Eleverna är positiva till *Säkra skolvägar*. Det känns viktigt att uttrycka sina åsikter och de vill gärna säga sin mening inom flera andra områden, till exempel om kultur och fritid.

– Det är bra att vi fått säga vad vi tyckte om trafiken, men det får inte stanna där. Vi vill att de vuxna verkligen lyssnar på oss och att det händer något. Självklart förväntar vi oss förändring!

CARINA ROXSTRÖM

Sebastian Sjöberg, en av eleverna i Hällefors som deltagit i projektet *Säkra Skolvägar*.

Foto: Rolf Märth, Filipstads Tidning.

UNGDOMSDIALOG

Hällefors kommun deltog 2008–2011 i SKL:s nätverksprojekt **Ungdomsdialog** där *Säkra skolvägar* ingick.

Nätverket bestod av omkring 40 kommuner och landsting. I den lokala styrgruppen ingick kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges ordförande, bildningsförvaltningens chef samt en projektledare från folkhälso teamet. Även intilliggande kommunerna Lindesberg och Nora deltog i projektet.

Målen med **Ungdomsdialog** var att:

- utveckla system och metoder för ungdomars delaktighet och inflytande,
- utveckla former av delaktighet för ungdomar där dialogen och resultat från
- dessa på ett systematiskt sätt ingår som en naturlig del i styr- och beslutprocesser,
- deltagande kommuner och landsting uppfattar att de uppnår en ökad dialog med ungdomar, som stärker deras möjlighet att få inflytande.

I *Ungdomsdialog* användes två viktiga perspektiv: brukarperspektiv och medborgarperspektiv. Unga är i stor utsträckning brukare i kommunens verksamheter; som elev, som besökare på bibliotek och fritidsgård, som brukare av idrottsanläggningar och liknande. Minst lika viktigt är att unga kommuninvånare är medborgare i kommunen och har viktiga erfarenheter och utgångspunkter som måste användas i utvecklings- och planeringsarbete.

SÄKRA SKOLVÄGAR

I projektet **Säkra skolvägar** deltar Hällefors kommun, Trafikverket, Bergslagens kommunalteknik, Bergslagens miljö- och byggförvaltning samt polisen.

Syfte och mål med projektet är att:

- I samarbete och dialog med barn och unga undersöka skolvägar samt platser som används på fritiden.
- Identifiera och utveckla metoder för att involvera barn och unga i samhällsplaneringen.
- Skapa rutiner som förändrar kommunens sätt att angripa frågor som rör barn och ungdomar, både som brukare och medborgare.
- Stärka barns och ungas hälsa och framtidstro.

Säkra skolvägar ingår i ett samarbete med fem andra kommuner i landet (Borlänge, Göteborg, Trelleborg, Örebro och Östersund), som också driver projekt med fokus på barns och ungas möjligheter att påverka samhällsplaneringen.

Källa: www.hellefors.se och www.trafikverket.se